

»Priključitev Avstrije k Nemčiji je nemška notranja zadeva...« Jugoslavija, Evropa in nemška zasedba Avstrije

Berlin, 14. marca. m. Vsi tukajšnji krogi z največjim zanimanjem spremljajo razpoloženje, ki je sprico zadnjih avstrijskih dogodkov nastalo v zamejstvu. Dogodki v Avstriji so po poročilih iz Berlina naleteli na veliko razumevanje v Jugoslaviji. Tako je pisalo nemško časopisje: »Čeprav ob priliki zadnjega obiska dr. Stojadinoviča v Berlinu ni prišlo do kakšne konkretne pogodbe med Nemčijo in Jugoslavijo, vendar je ta obisk zdaj rodil svoje sadove.« Ti krogi poudarjajo tudi, da bo Jugoslavija prej sprejela »Anschluss« kot pa restavracijo Habsburžanov.

Vse nemške radijske postaje so danes oddajale med drugimi vestmi tudi naslednjo vest:

- Iz Beograda poročajo uradno:
1. Združitev Avstrije z Nemčijo je smatrali za notranjo zadevo Avstrije in Nemčije.
 2. Jugoslavija razume stremeljenja vseh narodov po združitvi v eno državo.
 3. Stališče Jugoslavije do zadnjih dogodkov v Nemčiji je usmerjeno na podlagi prijateljskih odnosov z Nemčijo.

Praga, 14. marca. AA. Praski list »Die Zeit« piše pod naslovom: »Jugoslavija se veseli prihoda 7 milijonov prijateljev« o prihodu nemškega kancera Hitlerja v Avstrijo. Neka belgijska politična osebnost je izjavila tujim časnikarjem, da se Jugoslavija veseli nad močno nemško sosedo in da se smatra za srečno, da je predsednik vlade dr. Milan Stojadinović januarja meseca imel priliko razgovorjati se z vodilnimi nemškimi osebnostmi o vseh vprašanjih, ki zanimajo Jugoslavijo in Nemčijo. Po besedah tega politika je Jugoslavija dobila še 7 milijonov prijateljev ob svoji meji.

Mala zveza in Avstrija

Praga, 14. marca. Češkoslovaška je zaprla mejo proti Avstriji in noče sprejemati od tam na svoja tla nobenega. Zunanje ministrstvo zanika vesti, da bi bila Češkoslovaška mobilizirala in pravi, da spremembe v Avstriji niso take, da bi bile naperjene proti Češkoslovaški. Voditelj češkoslovaških hitlerjevcev Heinlein je poslal Hitlerju pozdravni brzojav, v katerem mu čestita k osvojitvi Avstrije.

Bukarešta, 14. marca. Poročajo, da bo v kratkem sklicana seja Male zveze, na kateri se bodo posvetovali o položaju, ki je nastal z nemško zasedbo Avstrije. Sestanek bo sklican na zahtevo Češkoslovaške.

Evropa in Avstrija

London, 14. marca. Angleška vlada kljub sohotnim in večeršnjim dogodkom ni sklenila ničesar glede Avstrije. Po večkratnih ministrskih sejah so izdali samo uradno poročilo, v katerem pravijo, da ni na teh sejah, kjer so »pručevali položaje, bilo niti enega ministra, ki bi bil dejal, da položaj v Avstriji in Srednji Evropi ni resen.

Pariz, 14. marca. Novo francosko vlado je sestavil socialistični voditelj Leon Blum ter spraval vanjo vse svoje prijatelje. V nastopni izjavi pred poslansko zbornico je Blum obračunal predvsem s svojimi domačimi političnimi nasprotniki, ni se pa niti z eno besedo dotaknil težkega mednarodnega položaja. Tudi ni nič omenil, da bi bila francoska vlada prosila Italijo za skupen oborožen nastop v primeru nemške zasedbe Avstrije.

Rim, 14. marca. Na seji velikega fašistovskega sveta je zunanji minister Ciano poročal o dogodbih

v Avstriji in dejal, da je bila Italija vseskozi točno obveščena in da je prišla do prepričanja, da bi Schuschniggov plebiscit ne uspel. Zato je treba vse, kar je avstrijsko ljudstvo naredilo, smatrati za izraz njegove volje. Ozadje vseh dogodkov v Avstriji je Italiji pojasnilo Hitlerjevo pismo Mussoliniju, v katerem proglasa Hitler nemško zasedbo Avstrije kot obrambo zakonitih koristi nemškega naroda in da bi Italija nastopila prav tako, če bi šlo za usodo Italijanov. V pismu pravi Hitler, da je že zahteval končno in veljavno mejo proti Franciji, zdaj pa je kot končno mejo med Nemčijo

in Italijo določil Brenner. Iz tega zagotovila sledi za Italijo prepričanje, da Nemčija ne bo zahtevala od Italije vrnitve južne Tirolske, česar so se nekateri krogi v Italiji bali. Zaradi vsega leta je italijanska vlada zavrnila zahtevo francoske vlade, da bi poslala svoje čete v Avstrijo.

Zaradi tega prijaznega stališča, ki ga je Italija zavzela do dogodkov v Avstriji, je Hitler poslal večeraj Mussoliniju brzojavko, v kateri spravi na kratko: »Mussolini, tega ne bom nikdar pozabil!«

Kljukasti križ od Hamburga do Karavank, Hitler državni poglavar 75 milijov Nemcev po dočbi nove avstrijske ustave

Avstrija sinoči uradno združena z nemško državo

Dunaj, 14. marca. AA. DNB: Uradno je bil objavljen ustavni zakon o zedinjenju Avstrije z Nemčijo. Zakon določa naslednje:

1. Avstrija je dežela nemške države;
2. v nedeljo, dne 10. aprila bo svobodno in tajen plebiscit vseh nad 20 let starih nemških moških in žensk o združitvi z Nemčijo;
3. odločilo bo večina oddanih glasov;
4. dopolnila o izvedbi tega plebiscita bodo objavljena z naredbom;
5. § 1: ta zvezni ustavni zakon stoji v veljavi na dan proglasitve; § 2: izvedba zakona je poverjena zvezni vladi.

S tem se potrjuje, da je ta zakon veljaven v smislu ustave.

Podpisali: Seyss Inquart, Gleise Horstenau, Wolf, Hueber, Mengin, Jury, Neumayer, Reinthaler, Fischböck.

Berlin, 14. marca. AA. DNB: Zastopnikom tiska je večeraj Göttschke objavil naslednji zakon:

Zakon o ponovni priključitvi Avstrije k Nemčiji z dne 13. marca 1938 je objavljen in je nemška vlada izdala zakon, ki proglašajo: Cl. 1. Zvezni ustavni zakon, ki ga je objavila avstrijska vlada o ponovnem priključitvi Avstrije k Nemčiji z dne 13. marca 1938 postaja s tem nemško državno pravo. (Nato sledi besedilo zakona zvezne vlade.)

Cl. 2. Zakonov, ki se jih sedaj poslužuje Avstrija, ostanejo še v veljavi.

Zakoni nemškega rajha se bodo uporabljali kasneje, in sicer na ukaz vodje in državnega kancera oziroma ministrov, ki jih bo on pooblaštil.

Cl. 3. Notranji minister je pooblaščen, da odredi posameznim ustanovam vse potrebno za izvajanje tega zakona.

Cl. 4. Ta zakon stopa v veljavo na dan proglasitve, to je dne 13. marca 1938.

Odstop zadnjega predsednika Avstrije

Dunaj, 14. marca. Večera zvečer, ko je bila že izdelana nova hitlerjevska ustava, ki Avstrijo spreminja v nemško pokrajino, je odstopil dolgoletni, zadnji predsednik svobodne Avstrije, profesor Miklas. Miklas se je vse te hude dni upiral hitlerjevskemu pritisku in dejal, da ne odstopi, svojem navdušenju vede, kaj počne.

Pozorno sem opazoval ljudi in zemljo okrog sebe. Na prvi postaji za Področico, v Podgorju v Rožu, je prav tako vihrala raz postojno poslopje velika zastava, ki pa ni imela kljukastega križa. Vprašal sem sprevednika, ko sem na drugem poslopiju videl dve različni zastavi, katere je avstrijska in katere je nemška zastava. Samozavešni je moč poudariti, da tu ni nikakih avstrijskih, marveč zgolj nemške zastave. Gledal sem pod seboj, ko so drvele mimo nas, skromne in tihe slovenske vasi. Tudi po teh vaseh je že vihralo precej hitlerjevskih zastav. Vtis pa sem imel, da so zastave izobesili le vaški maginati, da je kmet le molče sprejel na znanje novo oblast v deželi. Zastave so namreč po vaseh višele po večini le iz visokih, enonadstropnih hiš ter raz javnih poslopij.

Bilo mi je nerodno, ko sem se nenadoma zavedel, da sem edini v vlaku, ki nima na sebi nobenega znamenja. Čutil sem, da me vsi potniki, ki so se vozili z menoj, vprašujoče iščejo in prebadajo z očmi, češ, odkod pa se je ta vzel? Rekel pa mi ni nihče nič. Opazoval pa sem v teh ljudeh neko otroško razposajenost, ki se je kazala in izpričevala v tem, da so v čudnem nemiru gledali drug drugega, vsak pa tudi sebe na svojo levič, kjer je viselo pripeto znamenje, ki je bilo toliko časa v deželi prepovedano, pa ga danes svobodno in s ponosom lahko na svoja prsa pripneš... Čutil sem se in rad bi bil katerega izmed potnikov vprašal, kjer so se vendar vzela vsa ta znamenja kar čez noč. Nehote sem čutil, da je vendarle morala hitlerjevska misel globoko prodrati med to ljudstvo.

Strah in svoboda

(Nadaljevanje na drugi strani.)

Pospešitev pogajanj med Anglijo in Italijo

Rim, 14. marca. m. Italijansko-angleška pogajanja, ki so se te dni začela, se bodo jutri nadaljevala. Zdi se, da bodo uspešna. Jutri se bosta sestala spet italijanski zunanji minister grof Ciano in angleški poslanik v Rimu Perth. Veliki fašistični svet je na svojem večeršnjem zasedanju izrazil svoje zadovoljstvo nad uspešnim potekom pogajanj. Vse se tako zdi, da bodo dogodki v Avstriji olajšali italijansko-angleška pogajanja.

Berlin, 14. marca. Francoski in angleški poslanik sta pri nemški vladi vložila ugovor proti zasedbi Avstrije po nemški vojski. Nemška vlada pa je ta ugovor kot neumesten zavrnila.

ker ne more prelomiti prisega, ki jo je dal avstrijskemu ljudstvu. Seže ko mu je kanceler Seyss Inquart večeraj zagrozil, da ga bodo zaprli, se je Miklas vdal in odstopil. Njegove posle bo do plebiscita vodil kanceler dr. Inquart, po plebiscitu, ki bo odobril združitev Avstrije z Nemčijo, pa bo postal Hitler itak tudi državni poglavar Avstrije.

Davi je bilo uradno objavljeno, da je Schuschnigg v zasebnih prostorih dunajskega dvorca Belvedere. Stražijo ga ojačene straže.

Hitlerjeva povelja za Pleb'scit

Linz, 14. marca. AA. DNB: Vodja rajha in državni kanceler je izdal naslednje povelje z ozirom na avstrijski plebiscit 10 aprila:

1. Ukazujem oblastnemu vodji za sarsko in falso oblast Bärckelu, da naj znova organizira narodnosocialistično stranko v Avstriji;
2. pokrajinski vodja Bärckel mora kot komisar stranke v Avstriji pripraviti plebiscit;
3. pokrajinskemu voditelju Bärckelu sem dal pooblastilo, da odredi vse potrebno in da s polno odgovornostjo izvede vse potrebno.

Podpis: Hitler.

Hitler - vrhovni poveljnik nemške vojske

Linz, 14. marca. AA. DNB: Vodja rajha in vrhovni poveljnik vojske je snoči odredil naslednje:

1. avstrijska zvezna vlada je z zakonom odredila ponovno združitev Avstrije z Nemčijo; nemška vlada je z zakonom, ki nosi današnji datum, priznala ta sklep;
2. na temelju tega je avstrijska zvezna vojska kot del nemške vojske od danes naprej pod mojim poveljstvom;
3. poveljstvo nad nemško vojsko v mejah Avstrije izročam pehotnemu generalu von Bocku, poveljniku osme armade;
4. vsi člani dosedanje avstrijske zvezne vojske morajo položiti prisego meni kot svojemu vrhovnemu poveljniku. Pehotni general von Bock bo takoj izdal potrebna povelja. — Adolf Hitler.

S temi uradnimi odloki je združenje Nemčije in Avstrije postala dejanje, samostojne Avstrije ni več, marveč samo še velika Nemčija, ki sega od Hamburga do Karavank.

Nemška vojska ja zasedla Avstrijo

V soboto je prišlo v Avstrijo več nemških motoriziranih divizij, letalstva, hitlerjevskih napadalnih oddelkov, vrnila se je tudi glasovita »avstrijska legija«, v kateri so hitlerjevski begunci iz Avstrije, ki so po letu 1934 skupno z Dolfusovimi morilci pobegnili v Nemčijo.

Prva poročila so govorila, da je prišlo čez mejo skupno 250.000 nemških vojakov v vse bojni opravi, s topništvom in čez 300 bombnih in lovskih letal. Poznejša poročila očividcev pa pravijo, da ni bilo tako hudo in da sta nemški radio ter časopisje število vsaj početrila, če ne popetirala.

Avstrijsko ljudstvo je Hitlerjevo vojsko povsod pozdravljalo, hitlerjevci pa so jo sprejeli s paradami. Nemška vojska je v soboto in večeraj zasedla vse avstrijske garnizije. Nekaj njenih oddelkov je čez Tirolsko korakalo do italijanske meje na Brennerju in tam stopilo v stike z italijansko vojsko. Na Dunaj je nemška vojska prišla čisto neopazno in po stranskih ulicah v hudem snežnem meteu. Tam ni bilo nobenega slovesnega sprejema in so se Nemci utaborili v neki predmestni vojašnici. Pač pa je že v soboto priletelo na Dunaj veliko nemških letal. Nemški letalski štab je takoj prevzel poveljstvo nad avstrijskim letalstvom. Večera so manjši oddelki nemške vojske dospeli v Celovec in Gradec ter bodo danes dosegli jugoslovansko mejo. V Gradec je prišlo 700 mož z letali z Dunaja.

(Nadaljevanje na drugi strani.)

Hitler na avstrijskih tleh

Za vojsko se je v soboto ob 2 popoldne pripeljal čez mejo Hitler, ki se je ustavil v Linzu. Tam so ga pričakovali velike množice hitlerjevcev in ga pozdravljale z vzkliki: »En narod, ena država, en vodja!« Hitler se je pripeljal kot civilist na odprtem avtomobilu in v sivem plašču. V Linzu ga je čakala avstrijska vlada s kancelerjem Inquartom.

Z balkona mestne hiše je imel Hitler kratek nagovor, v katerem je dejal, da mirovne pogodbe iz svetovne vojne za Nemce ne veljajo več in da se bodo avstrijski in nemški vojniki skupno borili za »mir in svobodo«.

Hitler je v Linzu prenočil, večeraj je obiskal svojo rodno hišo v Braunau in grob svojih staršev v Leondingu. V Linzu so mu ves dan prirejali velike manifestacije. Misli so, da bo že večeraj prišel na Dunaj, a je moral čakati, da je prišla tja nemška vojska in da so hitlerjevci prevzeli vso oblast.

Hitlerizacija javnega življenja

Dunaj, 14. marca. Slabo vreme in snežni metej, ki je večeraj divjal po vsej Avstriji, je ohladil navdušenje, ki je trajalo dva dni tako, da je na zunaj bila slika čisto mirna. Tem večje spremembe pa so bile izvedene na znotraj.

Večera so javno upravo, vse časopise, organizacije in ustanove postavili pod hitlerjansko vodstvo. Imenovali so nove deželne vlade iz samih zanesljivih hitlerjevcev. Za predsednike teh vlad so postavljeni bivši pokrajinski voditelji hitlerjeve stranke. Za deželnega glavarja na Korškem so postavili von Pawlowskega, na Štajerskem pa inž. Helfricha. Prav tako so imenovali na Dunaju in po vseh večjih mestih nove župane. Za dunajskega župana je postavljen Gratzberger, v Gradcu pa dr. Julius Kaspár, ki je takoj poslal Hitlerju udanostni brzojav in ga prosil, naj osreči s svojim obiskom tudi Gradec.

Vlada je odstavila dosedanje vodstvo protestantske cerkve v Avstriji, kjer je priporočalo protestantskim vernikom udeležbo pri Schuschniggovem plebiscitu. V vodstvo so imenovali same hitlerjevce. Razpustili so strokovno zvezo avstrijskega delavstva ter ustanovili nemško delavno fronto.

V upravnih službi so odstavili vse okrajne glavarje, vse policijske ravnatelje, med njimi podtajnika za javno varnost dr. Skubla, vse železniške in poštne ravnatelje ter voditelje drugih uradov. Za novega državnega podtajnika in voditelja policije je imenovan dr. Kaltenbrunner.

Za vrhovnega vodjo avstrijske hitlerjevske stranke je imenovan pokrajinski voditelj hitlerjevstva v nemškem Posaarju inž. Bärckel, ki je dobil izredna pooblastila in pravice.

Vse te spremembe so osebno odredili najvišji zastopniki nemškega narodnega socializma, ki so že v soboto z letali dospeli na Dunaj. Bili so to vodja nemške tajne policije in SS-oddelkov Himmler z vsem svojim štabom, poveljnik berlinske policije general Daluge, poveljnik hitlerjevskih SS-oddelkov Jobst, nemški policijski general Heiderich ter voditelj hitlerjevskih napadalnih oddelkov Meisner. Hitlerjevci so že v soboto popoldne prevzeli v svoje roke vso policijsko službo.

Aretacije, pregoni

Dunaj, 14. marca. Nove oblasti so večeraj izdale nalog, naj policija zapre takoj vse voditelje razpuščene domovinske fronte, vse uradnike, ki so se kakorkoli izpostavili pri preganjanju hitlerjevcev pred prejšnjo vlado, vse višje častnike v vojski, ki so znani kot pristaši dr. Schuschnigga, vse člane bivše vlade, bodisi ministre ali podtajnike, ki so agitali za Schuschniggov plebiscit.

V Gradcu so zaprli vse generale in višje častnike graške garnizije ter škola Pawlikovskega, češ da so pripravljali državni udar proti hitlerjevcem ter hoteli postaviti na prestol Habsburžanov. Prav tako so zaprli v Gradcu vse višje policijske uradnike. Prijetih je bilo tudi veliko uglednejših Judov. Po vsej državi so začeli tudi z nasilji proti katoliški duhovščini in je veliko duhovnikov dobilo stroge odredbe, da ne smejo nikamor iz župnišč, marveč da morajo čakati nadaljnjih policijskih odredb.

Kaj je videl naš posebni poročevalec:

Prve ure velike Nemčije na Koroškem

Celovec, 13. marca. Pripeljal sem se na Koroško v soboto zjutraj po izvršenih spremembah v Avstriji s prvim vlakom, ki je vozil čez mejo iz Jesenice.

Na postaji v Področici je bilo vse mirno. Na postajnem poslopiju je že vihrala velika rdeča zastava s kljukastim križem. Na peronu sem opazil dvoje, troje mladeničev v navadni civilni obleki, eden med njimi je imel opasan nov vojaški pas z bajonetom, vsi na so imeli na levih rokavih rdeče trakove s kljukastim križem. Videl sem, da so tudi ostali potniki, ki so z brzovlakom potovali čez mejo, z velikim zanimanjem skušali dognati, kaj je novega v Avstriji. Pri vseh oknih vlaka je bila velika gneča in zdaj pa zdaj se je kdo izmed potnikov nekam sramežljivo ogledal s »Heil Hitler« ter pri tem dvignil desnico v zrak. Osebe na postaji pa na take izraze čustvovanja potnikov ni ogoovarjalo z ničemer. Videti je bilo celo, da je tem ljudem nekam nerodno. Pač pa so omenjeni mladeniči, vsi mlajši kakor 24 let, imeli glavno besedo in vso oblast na postaji. Tekali so sem in tja po postaji, pregledali so tudi vlak, svojo pisarno pa so imeli v pisarni policijskega komisarata. Ti miličniki so prevzeli policijsko oblast v svoje roke.

Ostalo službeno osebje, tako finančni pregledniki ter železničarji niso kazali nobenega znamenja, da bi bili že podložni hitlerjevski oblasti. Mojo pozornost je zbudil eden izmed miličnikov, ki je pristopil k mnogo starejšemu financarju ter mu nekaj dopovedoval. V službi osiveli mož je moral čisto pokorno stati in poslušati mladeniča z rdečim trakom na rokavu. Pozdravljali pa so se med seboj že vsi, kolikor je bilo ljudi na postaji, s stegnjeno desnico.

Kl ukasti kr.ž v slovenskih vaseh

Voznja proti Celovcu, kratka sicer in lepa, je bila to pot še krajša. Na vseh postajah so vsto-

Slavje naše pesmi v Murski Soboti

Murska Sobota, 14. marca.

Kako nestrpno je vsa prekmurska javnost pričakovala gostovanja Akademskoga pevskega zbora v Murski Soboti, je dovolj zgovorno dokazal že sam sprejem, ki so ga Sobotani pripravili akademikov-pevcem. Drugič pa tudi koncert sam, ki je bil tako številno obiskan, da je bila velika koncertna dvorana premajhna, da bi mogla sprejeti vse, ki so se koncerta nameravali udeležiti.

Akademski pevski zbor se je pripeljal v Mursko Sobotu v soboto zvečer z manjšo zamudo vlaka. Na kolodvoru je pevec pozdravil mursko-soboški župan g. Hartner v večjem krogu še drugih odličnih predstavnikov soboškega javnega življenja. Župan g. Hartner je v svojem pozdravu izrazil veliko zadovoljstvo nad tem, da je APZ prišel gostovati tudi v Prekmurje, ter zaželel pevcem, da bi se v Soboti kar najprijetneje počutili.

Kljub temu, da je vlak prispel v Sobotu z 20 minutno zamudo, se je vendar koncert začel takoj po napovedani devetih urah. Največja soboška dvorana je bila na tesno nabita. V prvih vrstah smo opazili vse vidnejše predstavnike soboške in prekmurske javnosti. Koncerta se je udeležil med drugimi tudi okrajni načelnik dr. Bratina, soboški župan g. Hartner, duhovščina z župnikom g. Vojkovičem, ravnatelj tukajšnje gimnazije g. Zebec s celotnim profesorskim zborom, soboško in številno okoliško učiteljsko ter mnogo ostalega občinstva tudi iz vse Solvenske Krajine.

Ko se je odgrnila zavesa, je občinstvo navdušeno pozdravilo pevce Akademskoga zbora ter še posebej njegovega dirigenta g. Franceta Marolta. Zbor je v prvem delu svojega koncerta zapei

najprej nekaj umetnih slovenskih pesmi, ki jih je navdušeno občinstvo nagradilo z dolgotrajnim plaskanjem, še mnogo bolj navdušeno pa je bil sprejet drugi del koncertnega sporeda, ko nam je Akademski zbor zapei nekaj najlepših slovenskih narodnih pesmi. Hvalažno občinstvo je bilo tako navdušeno, da ni prej odnehalo, dokler ni ovrglo menda stare zborove navade, da nikdar niesar ne ponavlja. Po dvakrat je moral zbor zapeti »Vojaske in Flosarske«, pa bi bil kmalu moral tudi »Ribniško«, če ne bi dirigent France Marolt le nekoliko varčeval z glasovi, da se ne bi spričo dolgega programa kaj utrudili. Utrudili pa se gotovo niso, če ne bi tudi zadnje pesmi zbor zapel s tolikšno svežostjo, kakor da bi bil pravkar nastopil. V tem se je pokazala tudi ta zborova odlika, s katero se drugi zbori, ki nimajo tako načrtno in smotrene pevske šole, ne morejo po- našati. Večer je za vse poslušalce le preveč hitro minil.

Pomen sobotne prireditve Akademskoga pevskega zbora je neprecenljiv v dvojnem oziru. Prvič nam je zbor podal v komaj sluteni lepoti našo krasno domačo pesem, kakor je še nismo slišali zapeti, drugič pa je bil nastop Akademskoga zbora globoko pomena tudi v narodnostnem oziru, kajti mnogo je doprinesel k utrditvi in okrepitvi slovenske kulture ob naši skrajni se- verni meji, po kateri je tako vneto stegujeta roke tuji. Ta nastop naj bi bil tudi dokaz, da mi naše slovenske zemlje in naših narodnih zakladov ne damo nikomur in da bomo vedno z vsem sre- varovali to, kar je čisto našega.

Tudi pevci Akademskoga zbora s z zadovolj- stvom, da so opravili veliko v korist slovenstvu, odšli iz Sobotu. Mi pa bi jih radi še kdaj slišali.

V Begunjah je boljša hrana...

Ljubljana, 14. marca.

Pred malim kazenskim senatom, ki mu je v petek predsedoval s. o. s. g. Rajko Lederhas in sta fungirala kot sodnika gg. Ivan Kralj in Fran Kovač, so se vrstili mali in veliki vlomilci in ta- tovi, stari grešniki, ki so bili že večkrat zaradi tatvin obsojeni na strogi zapor. Nekateri so pre- jeli le nizke kazni, drugim pa je senat odmeril večjo porcio. Pred sodnike sta prišle tudi dve starejši maloletnici, ki sta se že popolnoma izve- štali v vlomilskih podvigih in poslih. Zenska — vlomilka je pač prav nenavaden pojav v krini- nalistiki. Obe mladenki, ki sta nekaj časa celotno v frančiškanski cerkvi, sta premeteni plezalki in navadno se splazite skozi okna v stanovanje, ki jih poprej ena prav dobro ogleda, ali pa vlomita v stanovanja, kjer je svoj čas tovarišca Julka služila.

Brhka Julka, 19-letna služkinja, doma iz trbo- veljskih krajev, se je seznanila z 20-letno nata- karico Lojzko, Ljubljankinjo, ki je pa brez stal- nega bivališča in brez stalne službe. Pohaja okrog. Je zelo premetena in izurjena v tatinskih poslih. Obe sta se najprej spravili na žensko gimnazijo v liceju in nato na poljansko. Mnogim dijakinjam sta od 27. novembra do 14. decembra lani po- kradli prav mnogo ženskih plaščev, klobukov, de- žnikov in šalov. Odnesele sta 14 dijakinjam ome- njene stvari v skupni vrednosti okoli 3000 din. Ka- kor sraki sta se z lepimi plašči sami oblekli, lepe klobučke sta sami nosili. Ker je Julka dobro po- znala stanovanjske razmere pri Kmetelcovih, sta se 14. decembra splazili skozi okno v to stano- vanje. Odnesele sta prav čeden plen. Ukradli sta med drugim 2600 din vredno možko, zimsko su- njo in mnogo ženske obleke. Dva dni poprej sta se splazili skozi pritično okno v stanovanje Aloj- zije Kramarjeve in ji odnesli 2 ženska plašča v vrednosti 1800 din.

Drž tožilec je obe obtožil zločinstva vlomnih tatvin. Vsaka je bila že dvakrat obsojena zaradi tatvine na večmesečni strogi zapor. Juka in Loj- zika sta v glavnem in v bistvu pred sodniki pri- znali svoje tatinske posle. Bili sta obsojeni:

Julka na 1 leto in 3 mesece, Lojzka pa na 1 leto in 4 mesece strogega zaporu. Kazen sta brez ugovora sprejeli. Senatni predsednik g. Lederhas je po končani sodbi očetovsko pripomnil:

»Za enkrat vama sodišče ni prisodilo prisil- ne delavnice, ker pričakuje, da se bosta pobolj- šali. Dekleta, poboljšajte se! Ko je senatni pre- sednik na zadnevno vprašanje prve obtožene ome- nil, da gresta obe lahko v Begunje, sta soglasno obe prosili: »Prosive, da greve takoj! Takoj! Ta- koj, gospod predsednik.«

Predsednik: »Če bo šlo tako naprej, bosta za vedno ostale v Begunjah. Zakaj pa rajši v Begunje?«

Julka in Lojzka: »Tam je boljša hrana!...«

Kmalu so ostali na postaji samo še častniki, vsak pred vrati svojega oddelka, nekaj železniških uslužben- cev, ki so v hravo tekali, in pa vo- jaški poveljniki postaje v črnem pla- šču ter z belimi trakovi na čepci.

Zamoliki ropot, ki je dosedaj pol- nil postajo, je ponehal, le vedno hi- trejšje sopihanje lokomotive se je slišalo.

Kradoma sem pogledoval na svo- jega gostitelja, ki je nepremično str- mel tja doli s skrajno napeto pozor- nostjo je opazoval to samo po sebi neznačno in vendar tako velikansko igro.

Oglasilo se je drugo znamenje, poveljnik je dal zapoved za odhod. Stroj je zažvižgal. Počasi se je vlak začel premikati. Bolj slišen ko viden je bil, ko je peljal mimo naju...

»Ah, kje so bili zdaj vlaki iz leta 1914, iz katerih se je slišalo petje in ki so bili okrašeni z ro- zami!«

Ko je bil videl zadnji vagon pod najinim oknom, sem spet pogledal gospoda Terence; videl sem, kako se je prekrizal.

Iztegnil je roko v temo, tja, od koder se je slišalo le oddaljeno ro- polanje, ki je kmalu utihnilo.

»Umrli bodo,« je rekel, kot bi govoril samemu sebi.

Oči so se mu obrnile zopet proti postaji, na to strašno zbirališče, ka- mor se je stekala množica sivkasto- einjih postav, čakajoč novega vlaka.

»Tudi ti bodo umrli,« je rekel gospod Terence. »Vsi bodo umrli.« In minuto zatem je spet ponovil: »Vsi, vsi bodo umrli... In zakaj? Zakaj?«

Komaj sem slišal njegovo čudno

Pierre Benoît:

VELIKI JEZ

Roman iz irskih bojev za svobodo

vprašanje. V tem trenutku se je v meni borila množica nasprotujočih si občutkov.

»V Parizu,« sem si rekel, »izda- jajo množico smešnih varnostnih ukrepov, da bi ohranili skrivnost o odhajajočih četah. Toda s svojega okna lahko vsak tuje, morda celo sovražnik, mirno presteva noč in dan polke, ki jih pošiljajo v Verdun... Zelo bi se čudil, če bi na primer s postaje v Mainz...«

Ze prve besede gospoda Teren- ca so mi potrdile, kako pravilna so bila moja opazovanja.

»Ze nekaj dni komaj zapuščam to okno, še celo ponoči ne. Videl sem na tej postaji vse tiste, ki so jih po- silali v Brezno... No, gospod profesor, resnično se boste začudili, če vam po- vem, da nisem med temi sivimi uni- formami videl niti ene same sivkasto- zelene.«

Ponovil je:

»Niti ene same sivkasto zelene.« Močno mi je zasumelo v sena- ti. Kam meri njegova ugotovitev? Čemu rabi vedno ta čudni naslov: gospod profesor?

»Kaj hočete s tem reči?« sem zamrmral.

Gledal me je nekam posebno. »Kaj hočem reči? Nič, česar ne bi že vedeli, gospod profesor. Popol- noma se je stemnilo. Ubogi ljudje,

nocoj bodo morali še veliko trpeti v blatu...«

Molče sva sedla spet k mizi. Go- spod Terence je prižgal luč, ki je prijetno napolnila sobo.

Zastri je okno s težkimi zavesa- mi, toda pustil je odprto. Opazil sem, da ni hotel imeti s policijo opravka.

»Vincenta Laboulbène še ni na- zaj,« sem menil, kar tako, da bi kaj rekel.

Gospod Terence se je smehljaj: »Gotovo ima velike težave v prošnjo do dobre vratarice v ulici Nansouty. Da, čisto gotovo! Kajti za- nudi mi pripisovati njegovemu 20 PS. Avto je v resnici eden najboljših.«

»Sel je v temen kot sobe in br- skal po velikem kupu časopisov.«

Vrnil se je s številko »Revue de Deux Mondes«, ki mi jo je položil na mizo in je s prstom pokazal na kazalo.

Istočasno sem slišal, kako je z izpremenjenim, presunjenim in re- sinim glasom rekel edino besedico: »Hvala.«

Položaj je postajal vedno bolj ne- miren in čuden. Toda polagoma sem začel razumeti. Stalno nazivanje »gospod profesor...« V pregledu vse- bine, ki mi jo je pokazal gospod Té- rence, sem čital:

Naš poročevalec na Koroškem

(Nadaljevanje s prve strani.)

Toda čemur sem se čudil, je bilo to, da so ta znamenja na prsih nosile tudi ženske in celo pri- letni ljudje. Torej ni samo mladina bila tista, ki je nosila polet hitlerjeve misli? To vprašanje mi je pojasnila dama, napram kateri se vendarle ni- sem mogel več zadržati, da bi jo ne bil na vsem lepem vprašal, kako je v resnici s temi kljuka- stimi znamenji. »Kaj pa čem?« je rekla, »saj sem ga morala vzeti, ko so mi ga dali!« Torej stvar je ni tako preprosta, svobodna!

Veseli v Celovcu

V kolodvorski restavraciji v Celovcu so v kotu sedeli trije prijatelji, ki se jim je očito po- znalo, da so z velikim zanimanjem, pa ne z ena- kim samopremagovanjem, vso noč spremljali raz- voj dogodkov. Glave so se same od sebe nagibale tem možem na vse strani, oči so se same od sebe zapirale, roke so sklenjene držali na mizi pred seboj, prazni kozarci od piva so živo izpričevali, da je mera polna do vrha. Vodja družbe je bil zavaljen dedec, ki je sedel v sredini trojice. Z velikim poudarkom, z bahatimi gestami je mož razsajal in razlagal svojo novo teorijo o Avstriji, kdel dosedanj režim, vihtel kot bat debelo roko, neprestano ponavljal svoj »Schweinerer ist, med- tem ko sta ostala dva samo kimala in pripraveala.

Ostanki nedavne preteklosti

Pogled v mesto ni bil nič manj zanimiv. Po glavni ulici je bilo ko listja in trave malih listi- čev, ki so vsi še govorili o nedeljskem plebiscitu. Na kioskih so bile nalepljene velike podobe kan- celerja Sušnika, razen tega tudi ogromni plakati o napovedani mobilizaciji... Vse to, kar je izpri- čevala ulica in plakati, seveda popoldne ob enih, ko sem hodil tam mimo, že zdavnaj ni bilo več res. Srečeval sem le ljudi, ki so tibi hodili mimo, zaverovani sami vase in v znamenja kljukastih križev, ki so jih vsi nosili na prsih. Na vogalih so stala dekleta iz papirne ter v ogromnih mno- žinah prodajala rdeče zastavice s kljukastim kri- žem. Ta dan je bil v Celovcu v resnici tržni dan samo za zastavice.

Ne česti sem srečeval vse več ljudi z našitimi rdečimi trakovi.

Po mestu so kakor divji drveli sem in tja kurirji z motocikli in koleci, vsi seveda opremljeni s kljukastimi zastavicami. Tu pa tam sem srečal kakega rjavega miličnika, v vsem Celovcu sem videl v soboto po- poldne eno samo jekleno čelado miličnika, sicer oprav- ljena civilno.

Brez čelad, brez puške

Ko sem šel v mesto, sem pravkar prišel pred poslopje deželne vlade, ko se je tam pred vrati izme- njala straža milice. Kako je bilo tem dečkom nerodno! Videlo se jim je očito, da tega posla niso še vajni, da jih je čisto iznenada doletela vsa ta reč, vsa ta ceremonija s komando, mirnim gledanjem pred se, z razkorakom nogami in brezgibnim stavom. Na vsadi strani pred vrati poslopja je stal po en mladenič, molče in negiben, z razkorakom nogami, brez orožja, brez uniforme, brez čelade, odkrite glave. To je bila straža, ki je prevzela koroško deželno vlado in policijo v Celovcu v svoje roke. Skozi okna poslopja pa se je sklanjalo kakih pet enakih fantov, ki so smehljaje mo- trili položaj na cesti in ljudi, ki so hodili mimo molče in brez pozdravov. Tudi policija, ki je stala pred po- slopijem, je stala molče, ter ni še imela nobenega zna- menja, po katerem bi se videlo, da je nastala uradno kaka sprememba.

V središču mesta je bilo vrvenje zmerom bolj ži- vahno. Po mestu so v skupinah hodili oddelki hitler- jeve mladine, se ustavljali na vogalih ter strumno v zboru vzklikali: »Nationalsozialistische Jugend, her- aus!« in še naprej, da naj se mladina zbere ob pol treh na glavnem trgu na zbor. Po mestu so tudi drveli z napadalni oddelki, ki so se utaborili v mestni hiši. Medtem, ko so trgovci od dveh popoldne kakor po navadi odprli svoje trgovine, je kmalu potem prišel ukaz, da je treba trgovine zapreti, ker bo ob treh popoldne prikorakala v mesto nemška armada. V re- sinici se je, na glavnem trgu in v bližnjih ulicah zbralo ogromno ljudstva, ki je čakalo, kdaj bo ta vojska v Celovec prišla. Čakali pa so Celovčani v soboto po- poldne zaman, ker je nemška vojska menda korakala prepočasno, da bi mogla že v soboto popoldne biti v Celovcu.

Toda praznično razpoloženje v Celovcu je ven- darle zavzelo splošen obseg. Vse hiše so že bile v zastavah, po vseh oknih so se že pojavile zastavice s kljukastimi križi, v trgovskih izložbah pa sem mogel videti vse polno Hitlerjevih slik ter cele arade ne- gove knjige »Mein Kampf«. To vse je bilo seveda do- slej prepovedano, zato se človeku pojavlja vprašanje, kako močna je morala biti ta sila, ki je na skrivne

načine znala v deželo vnesti vso to ogrom- no stvari.

Kako m'lijo delavci?

Najlepše darilo je »Poročnik indijske brigade!«

Kako pa na deželi

Iz Celovca sem se napotil dalje proti gornji Koroški ter v delavske kraje okrog Judenburga. Tam pravijo, da so vasi in trgi, kjer vsak drugi ali tretji človek slovensko zna in razume. Tega nisem dognal, ker me je topot zanimala druga stran. Točnega odgovora pa niti glede na nove dogodke nisem mogel dobiti, ker sleherni svoje mnenje iz razumljivih razlogov skriva. Vsek se najprej ozre okrog sebe, predno že kaj reče, na- posled pa niti nič ne reče jasneje, ljudje zmaju- jejo z rameni; pripenajo na prsa kljukaste križe, obešajo na okna in razstrehe velike zastave, po- slušajo ves den pred vaškimi gostilnami poročila, ki jih vsak hip razglasa dunajski in berlinski radio.

Ko sem se vozil ekozi Judenburg v soboto popoldne, je stal na kolodvoru mlad fant, očito miličnik. Bil je v civilu, opasan je imel nov vo- jaški pas, čez ramo pa mu je nerodno visela vo- jaška puška. Fant je s svojo pojavo napravil zelo klaverno vtis. Še bolj pa se je zdelo smešno, ko smo potniki videli okrog poslopja postaje letali mlade fantiče, očito še šolarje, ki so vsi imeli čez rokave obešene pasove s kljukastim križem. In ti fantiči so delali videz, kakor da jim je izro- čena vsa oblast in da smejo ukazovati starejšim uradnikom.

V Fohnsdorfu, k je delavska vas z 11.000 pre- bivalci, blizu Judenburga, sem samo eno hišo opazil brez sleherne hitlerjevske zastave. To je bila hiša vaškega trgovca Zida, ena največjih hiš in trgovin v tem kraju. Na poslopju ni bila za- bita niti ena šipa. Sploh je sicer povsod vladal red in mir, nikakega razburjenja ali nemirov. Nova oblast je povsod brez najmanjšega odpora mogla prevzeti vse postojanke.

Nedelja v Belčaku

Beljak je v nedeljo izgledal ves živ. Dopol- dne je bil napovedan prihod nemške armade. Po vsem mestu je vihralo vse polno zastav, niti eno okno ni bilo brez nje. Glavna cesta, ki vodi od kolodvoru v mesto, je bila vsa v zelenju, tudi po- stajno poslopje je bilo okrašeno.

Tik pred odhodom sem napravil kratek spre- hod v beljaška predmestja. Tam sem mogel ugo- tovit, da, da so čez noč nastali po velikih zidovih z rdečo barvo nalepani križi domovinske fronte in napisi »Heil Front!« ter »Heil Schuschnigg!« Teh napisov je bilo precej, barva napisov je bila sveža; očito je to nastalo v zadnji noči. V hu- dem navdušenju hitlerjevcev seveda nihče ni mi- slił na to, da bi šel uničeval ta zelo vidna zna- menja notranjega odpora mnogih, ki jih je spre- memba hudo zabolela.

Naj končno povem še to, da v obeh dnevih nisem videl niti enega častnika niti vojaka, ki bi bil nosil hitlerjevski trak čez roko. In vsojok je bilo zlasti v nedeljo popoldne po beljaških ulicah videti mnogo. Prišli so iz vojašnice, kakor da so ni nišesar zgodilo. Hodili so po ulicah v ekupi- nah in posamič, nekateri z dekleti, drugi s tova- riši iz civila. Govorili pa so vsi največ o sijajni opremi nemške armade, ki je bila popoldne pri- šla v Beljak ter odšla dalje proti Celovcu. Vse moderno, vse motorizirano, to je bil glas, ki se je največ slišal ta dan.

Sprememba čez noč

Ko sem se v nedeljo jutraj vracal, je tudi tam, kjer prejšnji dan še ni bilo videti sprememb, nastopilo novo stanje. Železniški uradniki po po- stajah so čez noč dobili čez rokave rdeče trakove s kljukastim križem, lokomotive so po proгах drvele vse v zelenju in v hitlerjevskih zastavah. V Celovcu in Beljaku, kjer sem se zopet ustavil, so že vsi policaji imeli enake trakove. Enako tudi v Področni finančni organi ter carina. Ko je naš vlak vozil nazaj čez mejo proti Jesenicam, sem tik pred vodom v predor na avstrijski strani mogel opaziti troje hitlerjevcev v civilu, ki so tu- kaj na robu države kot zadnja straža bili najglas- nejši opomin, da se je nemška meja prestavila tik nad Jesenice, na vrhove Karavank...

Strah Fr.

Autobus podri dečka

Kamnik, 11. marca.

Danes popoldne, ko je šofer avtobusnega podjetja »Peregine« vozil avtobus iz garaže na trg, kjer je po- stajališče za progo Motnik—Vransko, se je zaradi drz- nosti dečka zgodila nesreča, ki bi se lahko končala s hujšim izidom.

Na trgu je bilo kot običajno polno otrok iz vseh predmestij, kjer so se lovili in igrali. Začeli so trombo prihajajočega avtobusa in se stisnili k mest, vodnja- ku. Ko je avtobus vozil mimo njih, sta dva dečka ho- tela pokazati svoj pogum ter skočila zadaj na lestvo, ki vodi na streho za nakladanje prtljage. Eden je takoj odočel na tla, medtem ko se je drugi peljal do konca, stopil je na tla in se ozrl po ostali družbi. Šofer seve- da ni videl in vedel, da stoji kdo za avtobusom, je avtobus reviziral nazaj in že se je dečko znašel pod kolesom avtobusa. Na klice in signale drugih ljudi je šofer takoj ustavil avtobus, skočil iz voza in videl, da bi dečko, ki se je izkobilal izpod avtobusa, rad vstal, pa ga desna noga ni držala. Šofer je pograbil dečka in ga odnesel k zdravniku, ki mu je desno nogo, ka- tero je imel zlomljeno nad kolonom, zasilo povezal in odredil prevoz v bolnišnico.

Nove orgle na Šmarni gori

Castilem šmarnogorske Matere božje sporo- čamo veselo vest, da so bile v tem tednu dostav- ljene na Šmarno goro nove orgle, le zgodovinska omara orgel je ostala prejšnja. Orgle so delo naj- boljšega organskega mojstra Franca Jenka iz St. Vida. Slovensko blagoslovljenje orgel bo na gori na praznik Marijinega Oznanjenja v postu. Ob 10 bo blagoslov orgel, nato pa slovesna maša z go- vorom. Ta dan bo tudi ob pol 9 maša s pridigo. Popoldne ob 2 pa bodo pete litanije Matere božje z ljudskim petjem.

Koncert »GRAFIKE«

drevi ob 8. zvečer v
Frančiškanski dvorani

Zalostna zgodba iz domačih krajev

Otrok, za katerega sta se potegovali dve materi in dva očeta

V Zalem logu, prijaznem slovenskem trgu, se je Cvetana razvijala v lepoto. Oče je bil majhen kajzar, pa pridnih rok. Dekle je bila prav razumna, zato je dovršila meščansko šolo v domačem trgu s prav dobrim uspehom. Po preteku več let se ji je s posredovanjem poslanca posrečilo, da je dobila službo dnevnice v državnem uradu v Marindolu. Kdo popiše njeno veliko veselje, ko je prejela dekret! To veselje pa ji je kalila bridka zavest, da bo morala zapustiti domači kraj in oditi precej daleč v svet.

V novem kraju je dobila borno stanovanje s hrano — saj je bila tudi njena plača kaj borna; zahajala je pridno v urad, prosti čas je uporabila za čitanje in za ročna dela, njene misli so neprestano uhajale v Zali log, kjer je preživela svojo prvo mladost. V uradu se je kmalu privadila, posebno pa se je privadila uradnega tovariša Branka; med njima se je razvila

ljubezen, ki je postala usodopolna za oba

Branko je bil namreč oženjen, za kar je Cvetana zvedela šele potem, ko je bilo že prepozno.

Silno potrta je zapustila službo in odšla domov. Da je oče ni posebno prijazno sprejel, si vsakdo lahko misli, vendar se mu je sirota smilila in ji je dal streho. Kmalu nato je porodila hčerko; ker je bila ta dan v pratiki naslikana sveta Marjeta, so dali otroku pri krstu ime Marjetica.

Sodišče v Zalem logu je povabilo Cvetano, ki je navedla ime in stan očetov. Ta je pri svojem sodišču v Marindolu priznal očetovstvo in se zavezal, da bo plačeval mesečne alimente. Toda devet mesecev se Branko ni nič zmenil ne za Cvetano ne za Marjetico, zato so mu zarubili njegovo plačo. Toda sedaj pa je bilo jo! Branko ob mesecu ni prinesel toliko denarja svoji ženi Darinki kakor po navadi; žena je šele zdaj

zvedela za možev greh

Kako sta Branko in Darinka prve čase po tem dogodku orala, se ni dalo zvedeti, toda opravičljivi jeziki so marsikaj namigavali.

Brankov zakon je bil brez otrok, Darinka pa bi jih rada imela. Doma ji je bilo dolg čas, mož je bil v uradu čezmerno zaposlen, sveda po odhodu Cvetane je imel manj uradnega dela. Darinki je prišla pametna misel v glavo. Podala se je na pot. V glavnem mestu je obiskala neko prijateljico, s katero sta se potem odpeljali v Zali log. Najprej sta šle na sodišče, kjer sta zvedeli, da Darinka lahko dobi Marjetico, če v to dovoli mati. Nastanili sta se nato v gostilni, kamor sta poklicali Cve-

tano. Darinka je z vso zgovornostjo pripovedovala, da bo njen mož izgubil službo, če bo njegova plača zarubljena; najbolje je, če Cvetana izroči otroka in ustavi izvršbo, zapadle alimente pa plača Darinka. Cvetana je bila s tem zadovoljna. Naslednjega dne sta šle na sodišče, kjer se je zapisalo sledeče: »Cvetana izroči nedolžno Marjetico v popolno oskrbo in vzgojo Darinki in se odreče vsaki nadaljnji pravici do tega otroka; ne zahteva preživnine; Darinka prevzame otroka in se zaveže ga preskrbeti in vzgojevati, da postane vreden član človeške družbe.« Ta dogovor je varuško sodišče v Zalem logu odobrilo. Marjetica je bila tedaj stara 20 mesecev.

Darinka in prijateljica sta se odpeljali, rekoč, da se bodo glede izročitve otroka že še podrobneje v pismu dogovorili. Naslednjega dne je Cvetana povedala očetu, kaj je ukrenila glede otroka. Oče je bil hud, ker je lastna mati izročila otroka v tuje roke. Tudi Cvetani je vest očitala, da ni prav storila; zato je šla na sodišče, da bi včerajšnji ukrep razveljavila; sodnik ji je ob kratkem razložil, da se brez Darinkinega privoljenja poravnava ne da predrugačiti. To je bilo 23. novembra 1930. Dne 1. januarja 1931 je Cvetana po svojem zastopniku predlagala pri sodišču v Zalem logu,

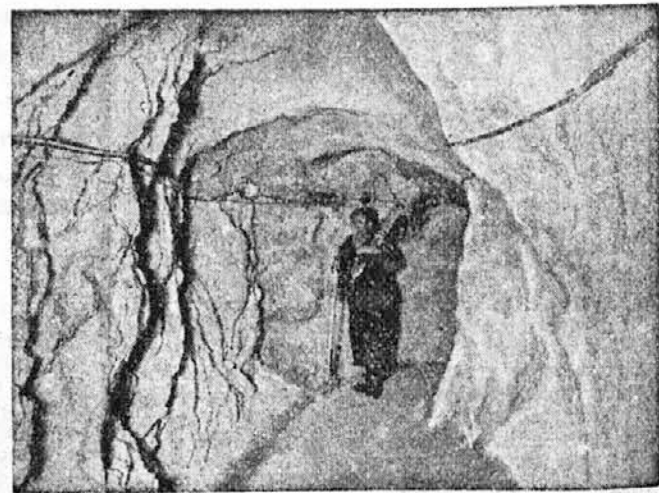
da bi se poravnava razveljavila

toda to sodišče je spis že prej odstopilo sodišču v Marindolu, ker naj bi bila imela Marjetica na podlagi poravnave svoje nadaljnje redno bivališče pri Darinki. Ker Cvetana nikakor ni hotela izročiti otroka Darinki, je ta predlagala pri sodišču, da se otrok izvršnim potom, t. j. s silo odvzame materi. Sodišče je to izvršilo dovolilo. Dne 20. marca 1931 se je v Zalem logu pred hišo, kjer je stanovala Cvetana, ustavil osebni avto, iz katerega so izstopili eksekutor, orožnik in neka gospodična, ter jo mahnil naravnost proti Cvetaninem stanovanju. Cvetana je vsa prestrašena takoj zaslutila, kaj pomeni ta obisk, in je sobo zaklenila; toda pomagalo ni nič, uradna gospoda sta otroka materi vzela, ga izročila navzoči Darinki, ki je odbrzela z njim v avtomobilu.

Cvetana je v mestu našla Marjetico in Darinko. Vsa besna se je zakadila v Darinko in ji hotela iztrgati Marjetico, pa ni šlo;

policija je posegla vmes

in jih odvedla na stražnico. Če je ob tem času šel kdo mimo stražnice, je moral ustaviti korak, ko je otroče presunljivo klicalo: »Mama, mama.« Na podlagi sodnega odloka, ki ga je imela Cvetana s seboj, ni mogla policija ničesar ukreniti. Darinka se je z Marjetico dopeljala v Marindol, užaljena mati pa



800 m dolg prekop pod Zugspitze. Vrtali so ga štiri mesece.

domov. Naslednjega dne je bil ta dogodek opisan v nekem dnevniku s pristavkom: »Slučaj je pač edinstven in kriči po čimprejšnjem pravičnem razčiščenju.« Kakor izvem, so primer sporočili tudi že na najvišje sodišče in prav nič ne dvomimo, da bo dobila užaljena ljubezen matere polno zadostitev. To zadostitev pa je prišlo šele sedem let pozneje; ves ta čas je bila Marjetica pri Darinki v Marindolu.

Cvetana je nato pokrenila nadaljnje sodne korake, ki so skoraj po preteku sedmih let dovedli do pravične rešitve te kočljive in žalostne zgodbe. Teden dni, preden se otroka vzeli, je Cvetana rekurirala na okrožno sodišče v Starem mestu, toda z rekurzom ni uspela. Jeseni 1931 je Cvetana predlagala pri sodišču v Marindolu, da se otroka odvzame Darinki, češ da se mu slabo godi, da bo slabo vzgojen, da se bo lastni materi popolnoma odtujil itd. Niti prva, niti druga, niti tretja instanca ni ugodila temu predlogu; odločba stola sedemorice je izšla 27. februarja 1932. Ko je tedaj tudi najvišja instanca imela gluha ušesa za njene prošnje, je bila Cvetana popolnoma obupana.

Toda sreča je ni popolnoma zapustila. Prišla je služiti v Središče, kjer se je kmalu seznanila s sicer postarnim, pa zelo simpatičnim vdovcem, ki je bil v državni službi; otrok ni imel. Spočetka je odklanjala ljubezen, ker je imela slabo izkušnjo z Brankom; končno se je udala in se dne 25. julija 1932 poročila s Srečkom. Srečko je prinesel srečo Cvetani, pozneje pa tudi Marjetici. Dne 20. septembra 1933 je Cvetana vložila pri okrožnem sodišču v Starem mestu tožbo na razveljavitve poravnave, katero je nekoč sklenila pri sodišču v Zalem logu. Po preteku skoraj enega leta je sodišče dne 31. avgusta 1934 razodilo, da se poravnava ne da razveljaviti, da ostane tedaj Marjetica še nadalje pri Darinki. Apelacijsko sodišče je že 30. oktobra 1934 potrdilo to sodbo. Cvetana pa še ni obupala. Pritožila se je na stol sedemorice. Spis je potreboval za rešitev dve leti in dober mesec. Med tem časom se je pa doma zgodilo nekaj pomembnega.

Dne 11. decembra 1935 je Srečko predlagal pri sodišču v Marindolu, da bi se mu dovolilo pohoriti Marjetico, Branko pa je dne 3. septembra 1936 prosil pri banovini, da bi smel dati Marjetici svoj priimek. Ker so bili vsi spisi v Zagrebu, niso oblasti mogle rešiti niti enega niti drugega predloga, dokler ne bo zadeva rešena na najvišjem sodišču.

Dne 3. februarja 1937 je najvišje sodišče odločilo, da so bili

vs dosedanj ukrepi sodišč nepravni

in je vse skupaj razveljavilo. Izreklo je, da ima prvenstveno pravico do otroka edino le mati in nihče drugi. Le če utegne biti dobrobit in odgoja otroka v materinih rokah v nevarnosti, potem je stvar varuškega sodišča, da odloča o nadaljnji usodi otroka. Ko je Cvetana prejela ta odlok, je takoj predlagala pri varuškem sodišču v Marindolu, da se Marjetica odvzame Darinki in vrne materi. Sodišče je takoj uvedlo poizvedbe in odločilo dne 29. maja 1937, da se Marjetica odvzame Darinki in izroči pravi materi. Proti temu odloku se je Darinka pritožila na okrožno sodišče v Starem mestu, ki pa je dne 24. julija 1937 to pritožbo kot neosnovano zavrnilo. Ker se Darinka ni več dalje pritožila, je mala Marjetica po preteku skoraj sedmih let zopet prišla v varno naročje svoje ljubeče in ljubljene mamice, in sicer še tako pravočasno, da je v za-

četku letošnjega leta lahko pričela hoditi v četrti razred ljudske šole.

Marjetica, ki bo letos na dan sv. Marjete dosegla 10 let, bo sedaj mirno in zadovoljno živela, saj je do sedaj že dovolj bridkih ur pretrpela. Kakar smo izvedeli, je že tudi dobila legitimacijo za režijski vozni listek na železnici.

Radio

Programi Radio Ljubljana

Ponedeljek 14. marca: 12 Dvorak: Slovenski ples (plošče) — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.20 Pisano polje (plošče) — 14 Napovedi — 18 Zdravstvena ura: Zdravstveno in umetno dihanje (g. dr. Anton Breclj) — 18.30 Dvorak: Slovenska rapsodija (plošče) — 18.40 Kulturna kronika: O dr. M. Opeki (inšgr. dr. Josip Debevec) — 19 Napovedi poročila — 19.30 Nacionalna ura: Cilj in pota vzgojne politike (g. dr. Karel Gvald, univ. prof.) — 19.50 Zanimivosti — 20 Orkestralni koncert, sodelujejo: Radijski orkester, g. prof. Karlo Rupel in g. Slavko Korošec — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Prenos lahke glasbe iz restavracije Emona.

Drugi programi

Ponedeljek 14. marca, Belgrad: 20 Opera — Zagreb: 20 Zenski kvartet, 20.30 Violina, 21 Odlomki iz Schubertove opere »Pri treh mladenkah«, 21.30 Lahka glasba, 22.30 Kavarniška godba — Dunaj: 18.55 Opera »Džamileh«, 22.30 Plesna glasba — Budimpešta: 21.10 Gledališki prenos, 21.15 Ciganski orkester — Rim-Bari: 21 Violina, 22 Operna glasba — Praga: 19.10 Koncertni večer — Varšava: 20 Mali orkester, 22 Simfonična glasba — Berlin: 20 Veliki orkester.



Maršal Voroshilov, poveljnik sovjetske vojske na Daljnem Vzhodu, ki ga je po zadnjih vesteh dal Stalin tudi aretirati.

Meščan je na deželi srečal kmečkega fanta, ki je gnal konja.

»Kam pa ga pelješ?«
»K živinozdravniku.«
»Tako? Daj, da pogledam konja, ker se tudi razumem na to.«

»Le pogledajte ga.«
Meščan je hodil okoli konja, mu gledal v gobec, privzdigoval mu noge in učeno zmajeval z glavo. »Ja, fant, kaj pa je konju?«

»Nič.«
»Čemu pa ga pelješ k živinozdravniku?«
»Ker je njegov.«

vidno je hodil po sobi ob omarah in ob zidu...

Toda Ruth je takoj prvi trenutek spoznala, kaj je z njim.

»Frank... Ti si...«

»Kaj?... Kaj sem jaz?... Ti misliš, da sem pijan, ne?«

O, to se pa motiš! Nikar me ne žali... Kdo je pijan?...«

»Nič nisem rekla. Počakaj, da ti pomagam. Pojdi spat.«

Sezula ti bom čevlje...«

»Rekel sem ti, Ruth, da me ni treba čakati... Zakaj nisi odšla spat?«

»Bala sem se zate, Frank. Ura je že štiri proč...«

Frank je stal sredi sobe in se gugal...

»Kaj, ti vohuniš za mano? Pazi, žena, kaj delaš!«

»Bala sem se zate, da se ti ni morda kaj zgodilo!«

»Nikar nič ne skrbi zame. Saj se lahko sam varujem!...«

Franku bi bilo ta trenutek najbolj všeč, če bi se mogel z ženo prepirati.

Toda Ruth je bila razumna in pametna žena. Nič več mu ni ugovarjala, pač pa se je trudila, kako bi ga z lepimi besedami spravila spat. Sezula mu je čevlje in mu pomagala, da se je slekel.

Kar zvalil se je v posteljo in v trenutku globoko zaspal. Ruth ni več legla. Sedla je v naslanjač in premišljevala.

To je bilo prvič, odkar sta bila poročena, da se je tako zelo napil. A tudi sicer se je vse njegovo vedenje čisto predrugačilo. Bila je v velikih skrbih in tako je čakala jutranjega svita.

*

V mestu je bilo drugi dan silno vznemirjenje. Ljudje so zvedeli nekaj podrobnosti o tem, kako sta Dombrowska morala stopiti na prvi vlak in se odpeljati. Farma je do temelja pogorela. Policija je začela strogo preiskavo. Pri policijskem predstojniku so se kar vrstili razni sestanki, ki naj bi odkrili vsaj neznatno sled za neznanimi zločinci.

Toda sled za njimi je ostala zabrisana.

Časopisi so polnili cele strani o tem dogodku. Celotna vlada v Washingtonu se je po radiu zanimala za stvar. Vse je bilo silno razburjeno.

Delavci iz tovarne Hendon-Worksa so postajali v majhnih skupinah in govorili samo o tem.

ROBERT LORD

33

POD ČRNO KRINKO

Cliff je zajahal stol in začel dajati od sebe čudne glasove: »Tuf... tuf... tuf... šiii... tuf... tuf... šiii... pri tem pa mahal z rokami, kakor vzvod pri kolesih lokomotive. Čeprav je bil do konca pijan, je še vse eno rogovilil sem in tja in razsajal.

»E, poslušaj, kaj se ti je zmešalo?« je zavpil nanj Jones in ga brcnil.

Frank se je zvijal od smeha, ko je gledal pijanega Cliffa.

»Tuf... tuf... tuf... šiii... šiii... Očka in sinček Dombrowski se peljeta v širni svet!... Tuf... tuf... šiii...« je Cliff oponašal vlak, se zvalil k Jonesovim nogam in jih začel objemati in jim prisegati večno zvestobo...

Frank se je krohotal, da ga je popadala slabost... Solze so mu začele rositi iz rdečih oči... Med pijanim smehom se je v hipu spet spomnil na vse, kar se je zgodilo prej.

Bilo je to eno samo stotinko sekunde zdravega razuma... Frank se je ob tem strašnem spoznanju zgrabil za lase in udaril z glavo ob mizo. Krčevito je zajokal...

»Pijanica! Ničvredneža!« je godrnjal Jones in se opotekal po sobi. »Treba je, da vsaj jaz ostanem trezen... ta dva sta tako znorela...«

Šel je k vratom in poklical natakara:

»He, dečko, vrč mrzle vode... Gospodi je nekam slabo...«

Natakara je prinesel vodo, Jones pa jo je brž zlijal Franku in Cliffu za vrat...

Dalje niso pili... Mera je bila polna. Hladna prha tudi ni bila napočena. Frank ni vedel za nič več. Čutil je samo strašno praznino in puščobo...

Cliff je tudi nehal potovati s stolom. Stresel je glavo, nato pa svečano izjavil:

»Jones, ti si svinja... Kako moreš zlivati vodo na naju...«

»Le pomiri se, le! Voda čisto dobro učinkuje na tvojo glavo...«

»Čas je že, da gremo domov...«

Vse tri niso noge nič dobro nosile. Natakara jim je pomagal, da so prišli do Frankovega avtomobila pred vrati. Srečno so se naložili vanj in avtomobil se je pomaknil naprej in se zaganjal zdaj na levo, zdaj na desno stran ceste...

Bilo je pozno ponoči. Na ulici ni bilo žive duše več, le stražniki so stali na križiščih, pa so bili prepričani, da je mnogo boljše, če se sploh ne zanimajo za avtomobil, ki se je počasi in čudno negotovo pomikal naprej, kakor da bi bil vsak hip hotel zaviti v ulico, ki je nikjer ni bilo...

Ko je avtomobil peljal mimo tiskarne »New Herald«, so prebrali lepak na uredniškem oknu:

»Zagoreten požar na farmi Dombrowskega! Neznani zlokovci, ki so si nadeli krinke, so razdejali in zažgali hišo Dombrowskega. Oče in sin izginila!... Ku-Klux-Klan v našem mestu...«

»Poglejte no, to so zanimive novice...« je dejal Cliff, ki se je bil medtem že precej streznil.

»Bomo jutri kupili časopis in ga prebrali, da vidimo, kaj se je pripetilo...« je še zasmehljiveje pripomnil Jones.

Tudi Frank se je na svehem zraku malo streznil. Avtomobil je že boljše vedel za pot... Frank je odpeljal Jonesa domov, Cliffa pa je pustil na nekem križišču.

Ko se je znašel sam v avtomobilu, se je šele dobro zavedel, da se mu prav za prav mudi domov. Pognal je hitreje avtomobil in jo ubral naravnost prota Bowery Hillsu.

Po tako razburilivi noči in po strašnem kričanju, ki so ga zagnali v baru, je hitela na Bowery Hillsu čudno učinkovala Spet se mu je začela vračati zavest.

Nazaj ni moglo več! Frank je zato trdno sklenil, da pojde naprej po tej poti, na katero ga je vrgla usoda.

Ko je prispel domov, je hitro spravil avtomobil v garažo in šel v stanovanje.

Ko je prižgal v prvi sobi luč, je zagledal Rutho, ki je ležala na zofi — oblečena. To ga je neugodno iznenadilo...

Ruth se je zbudila, ko je prižgal luč.

»Frank!... Ti si?«

Trdil se je, da Ruth ne bi opazila, kako je pijan... Pre-